

TRIBUNA

REVISTĂ POLITICĂ ȘI CULTURALĂ

APARE SUPT ÎNGRIJIREA D-LOR :

D-r Constantia Buceșan, D-r Onisifor Ghibu și Gheorghe Popp

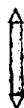
CUPRINSUL :

- G. Bogdan-Duică . . . Filosoful R. Eucken
 Dr. Atanasie Popovici Sârbii și României din Serbia
 Adrian G. Roșianu . . . „Că suntem tot în jug... (poezie)
 G. Sima Limba ungurească—dela Berlin la Constantinopol
 Const. Asimini . . . Paznicul (poezie)

CRONICI :

„Prizonierii dela Verdun”.—Cine mai face literatură în Ardeal.—România viitoare.—„Manasse”.—„Scriitorii români”.—Politica României.—Un glas din alte timpuri.—Teatrul național pentru orfelinatul din Sibiu.—Invățăm'nte din trecut și păjanii din viitor.—Catedră maghiară în Constantinopol.—Încă o gazetă românească oprită.—O revistă literară în Transilvania.—Contele Tisza—directorul bisericii românești din Ungaria.—Suntem nebuni !—Cărți și reviste primite la Redacție.—Poșta Redacției.—Pentru abonații «Tribunei».

REDACȚIA :
 Str. Graționă, 13
 BUCUREȘTI



ADMINISTRAȚIA :
 SOC. AN. „RAMURI”
 Strada Liceului No. 5
 CRAIOVA

PREȚUL 20 BANI

1444

S'a pus sub tipar

ECONOMIA COMERCIALA

SAU

CUM SE FACE COMERȚUL

Traducere din nemțește de

TIBERIU ER. CONSTANTINESCU

Un volum de 500 de pagini **LEI 10**

Cuprinde :

Toate ramurile și felurile comerțului; rolul și poziția comerțului mondial; teoriile relative la arta de a cumpăra și vinde; îndrumări la timpul cât trebuie să stea mărfurile în magazie; cât de mari trebuie să fie cheltuielile de administrație în comparație cu deverul anual; ce este și cum trebuie mărit deverul; cum se atrage clientela. BCŢ Cluj / Central University Library Cluj

Tratează apoi :

Cooperativele, societățile de consum, sindicatele, cartelurile, trusturile; bursele cu jocul lor, comerțul de speculă, efectiv și de report; arbitrajele, devizele cu calculul și comerțul lor.

Insfârșit :

Ce sunt reclamele; ce e concurența leală și neleală, cum apare și cum se combate; ce este coniectura sau posibilitățile de a exploata epocile favorabile și de a înlătura pe cele nefavorabile în comerț.

Necesar pentru negustori, funcționarii de bancă și din comerț, studenții academiei comerciale și elevii școalelor de comerț.

„TRIBUNA“

REVISTĂ POLITICĂ ȘI CULTURALĂ SĂPTĂMĂNALĂ

FILOSOFUL R. EUCKEN

L-am ascultat câteva luni la Jena. Apoi l-am părăsit, deoarece atât cât spunea el știam și eu din cărți. Mi-au rămas în minte un cap cu părul roșu; cu două mâni care mereu se mângăiau reciproc, în frecări de frământare de idei; și, din graiu, cu regionalul *st* în loc de *și*, în cuvinte ca: *Sturm*, *Stand* etc., Apoi am auzit de luarea premiului Nobel, dat pentru încercările lui Eucken de-a redescoperi pe Dumnezeu. Și, în fine, am văzut cum un ignorant ca Dr. Em. Grigorovitz a încercat să-l popularizeze filosofia în România. Voi muri mulțumit că nu mi-am pierdut vremea și cu fraseologia lui «idealistă».

Dar acum câteva zile îl descoperim în *Budapesti Hirlap* (Sâmbătă, Martie 25, n-ro 85), cu niște scrisori publicate ca o «senzație»!

De, Ungur-Bungur, etc.; fie; însă lucruri bune au și Ungurii; în Budapesta eu am ascultat un filosof mult mai serios de cât R. Eucken. Chiar gazeta care-l publică pe Eucken are printre colaboratori filosofi cari se pot măsura bine cu el. De ce redacția nu-și va fi întrebat, dacă Eucken merită ori nu să fie tratat ca o mare senzație? De sigur, pentrucă ce scrie el măgulește ungurismul; și, în viitor, va fi citat des ca o probă că ungurii sunt recuooscuți și de—filosofia germană drept singurii vrednici alcătuitoari ai viitorului Ungariei. Politica a îngenunchiat filosofia.

Un Ungur, Révai Mór, a scris o carte: *Despre scopurile finale ale războiului*. A trimis-o lui Eucken și vorbărețul filosof a făcut reflecții. Locuște tot în Jena. Din Jena, 4 Februarie 1916, către Unguri și către noi, cetire:

Eucken ar dori: «Pentruca raportul prietenesc mai strâns dintre Ungaria și Germania să se înfăptuiască cât mai iute, limba și arta germană ar trebui să aibă și în Budapesta un teren mai întins». Révai Mór s'a simțit, firește, isbit grav. Filosoful știa că în capitala Ungariei de mult se suprimă treptat germanismul și exprimă o dorință sănătoasă. Răspunse Révai pe larg, pe șleau ungurește. Și Eucken reveni cu aplicări satisfăcătoare. Din Jena, 22 Februarie 1916: 1. Noi dețestăm orice tendință de germanizare în Ungaria. *Ungaria trebuie să fie și să rămâie stat maghiar*: limba maghiară trebuie să fie limbă de stat; nici unei alte națiuni nu i se pot acorda ca națiunii drepturi *politice* deosebite. Ca celelalte naționalități, și Nemții din Ungaria sunt dator să se supune fără rezerve *ideei de stat maghiar*. Puterea politică a Ungariei se rezimă pe *unitatea ei* și aceasta nu se poate primejdui în niciun chip».

Acum înțelegem tot. Totuși mai cităm din aceeași scrisoare: 2. «Noi, Nemții din imperiu dorim cu căldură o Ungarie tare. Pentru aceasta este nevoie de o unitate tare»...

Eucken se închină deci idolului maghiar, idolului născut din sângele asiatic și hrănit de trebuințele egoismului unei rase care, în liberă concurență, ar îngenuchia repede.

Dar cum rămân acum Nemții din Ungaria? După Eucken firește. Politicește ei vor merge la Budapesta, la electorii provinciali și la solgăbirae, la acești monștri administrativi, de care nu poți scăpa decât ca Ulise de Polifem, supt burta oarei, să nu mi te poată pipăi polifimicul Ungur. Deci, adaogă Eucken, rămâne de susținut cultura germană. 3. «Este în interesul Ungariei ca să deosebească mai bine momentul politic de cel cultural». «Pe teren cultural să se lase *naționalităților* teren mai liber». R. Eucken admite deci națiuni de două grade; gradul I: națiune politică și culturală; gradul II: națiune culturală. Dați-mi un punct— greu de găsit—și vă răstorn pământul; deschideți-mi într'o filosofie o porțiță nefilosofică, și vă dau dreptul să părăsiți filosofia necredincioasă idealului său. Dacă aceasta este concluzia filosofiei istoriei—Eucken se ocupă mult cu ea —, atunci toată filosofia trebuie să fie foarte șubredă.

Porțița nefilosofică, care răstoarnă autoritatea cuvântului lui R. Eucken, este interesul actual german, este egoismul național.

Viața poate fi egoistă, însă filosofia nu! Eucken a vorbit ca german, nu ca filosof, și de-aceia îl respingem cu liniște și fără nicio deosebită indignare.

Sfârșitul corespondenței este chiar comic. Ungurul Révai se grăbește să-i spună lui Eucken geografia elementară, că de marginile țării sunt «majorități slave sau românești», și că acestea nu-l pot lăsa indiferent pe niciun Ungur! Că Ungurii voesc să fie reprezentanți ai culturii albe etc., etc. Ce voesc ei, se știe și fără să se mai scrie.

O apropiere culturală între germani și unguri, momentan se face. Se exprimă dorința ca limba, literatura și istoria maghiară să fie propusă la universitățile germane cele mari; o exprimă și Eucken; s'a și început nu mai știm unde; ministrul de instrucție al Prusiei a promis ceva dar cu un glas mai ponderat decât filosofii și politicienii. Tocmai până în cer nu vor crește nici acești copaci semănați în timpul războiului. Noi n'avem să alergăm după Nemți. Vor alerga ei după noi, când bilanțul universal-istoric le va dovedi că au plătit foarte scump protecția ce-au întins-o asupra Ungariei; și că viitorul cel mai apropiat, ca și cel mai îndepărtat le va cere și altă gloabă. Avem încă veacuri, veacuri multe înainte-ne! În fața acestui lung viitor nu este prudent, ca filosofii Germaniei să jignească națiunile care au nenorocirea de-a se învecina cu Ungurii, de-a trăi cu ei într'o țară și supt un stăpân și a căror putere de viață nu se înfrânge așa de ușor, precum se crede la Budapesta și Viena.

R. Eucken ne-a procurat o decepție. Acum, la sfârșitul articolului, îmi vine să zâmbesc de naivitatea lui politică. Și mă gândesc: să mai public articolul?

Il public, fiindcă stăruie amicul Dr. O. Ghibu, om bun pe care nu-l pot refuza, deși știu că va trimite articolul unei reviste de care mă despart unele deosebiri de vederi.

G. Bogdan-Duică.

SĂRBIIL ȘI ROMÂNII DIN SERBIA

«*La Revue Hebdomadaire*» din Paris, a publicat în nr. 32 din 1915 un articol al d-lui G. Iacșici, profesor la universitatea din Belgrad, în care sunt combătute aspirațiunile românești asupra Torontalului.

În adevăr, în diferite studii de natură economică și mai ales politică, autorii acestora au fost de părerea că Torontalul, deși este locuit în majoritate de sârbi, să fie cedat României în schimbul teritoriului locuit de Români în Serbia.

De oare ce rezultatul final al războiului european va trebui să fie delimitarea statelor după principiul naționalităților, d. G. Iacșici încearcă să reducă la zero motivele, pe care România le-ar putea invoca în favorul aspirațiunilor ei politice asupra ținuturilor românești din Serbia.

În acelaș timp d-sa militează pentru întreg Torontalul în favorul Sârbilor. D-sa ar vrea adevărat ca Sârbii să se aleagă după războiu și cu Torontalul și cu ținuturile românești din Serbia. În acest scop d. Iacșici nu se sfiiește să denatureze unele fapte cari pot fi controlate până la evidență. D-sa afirmă anume că:

1) Numărul Românilor din Serbia e departe de a fi așa de mare după cum se afirmă de obicei (peste 300.000); după statistica oficială sârbească numărul lor se ridică abia la 122.429.

2) Această populație nu este aborigenă, ci ea a emigrat din Ungaria și Muntenia de groaza tiraniei turcești. În Serbia ea a găsit ospitalitate și siguranță, iar mai târziu a căpătat chiar și drepturi cetățenești care depășeau pe acele ale țăranelui din Regatul român. Astăzi această populație nu mai are cunoștința originii sale românești. Un mare număr de Români au și părăsit dialectul românesc, pe care-l vorbeau și nu se deosebesc de Sârbi decât prin portul lor. Numai cei din apropierea Dunărei și a Timocului mai vorbesc româneasca curată, ceiace se explică însă prin relațiile lor comerciale cu România.

3) Platoul sârbeșc din Craina sârbească în sudul Porților de fier, adăpostește o populație de țărani români, cari nu manifestează nici o dorință de emancipare națională.

4) Nici odată autoritățile sârbești n-au luat măsuri contra întrebuirii limbei românești. Din contră ea este o limbă pe care o vorbesc fluent mulți negustori și pescari sârbi din spre România.

5) În astfel de condițiuni, nu poate fi vorba de nici un schimb. Sârbii nu pot negocia asupra cedării populației sârbe din Banat, foarte conștientă de naționalitatea sa, foarte civilizată și productivă, în schimbul unei populații române și imigrate în Serbia și animată de sentimente sârbești.

La toate aceste afirmațiuni voi răspunde cu fapte care nu pot fi desmințite.

1) Statistica oficială sârbească sumară nu ne poate servi ca bază pentru stabilirea numărului adevărat al populației române din Serbia. Căci «la 1859 se face un recensământ în care Românii—pomeniți numai în patru județe—sunt 122.593. La 1884 ei ating cifra de 149.713. De aci înainte cifrele statistice încep să oscileze. Peste șase ani (1890) Românii au scăzut cu peste 6000 (143.684) pentru ca peste alți cinci ani (1895) să crească cu aproape 16.000 ajungând la 159.510,—cea mai mare cifră înregistrată de sârbi. Probabil acest rezultat a adus o indignare vie în cercurile patrioților sârbi, fiindcă peste cinci ani (1900) statistica reduce Românii cu peste 37.000 de suflete. Astfel că după ultimul rezultat din 1900, Românii ar fi în Serbia 122.429, adică mai puțin cu 344 decât 41 ani în urmă. Chiar dintre aceștia numai 89.873 vorbesc numai românește, restul de 32.556 vorbesc sârbește și românește, și sunt trecuți de o parte, sub altă culoare. Ultimele cifre sârbești sunt hotărât false. După ele ar însemna, că în restimp de 16 ani (1884—1890) populația româncască a scăzut cu 29.000 suflete, pe când în același timp populația sârbească a crescut cu peste 260.000 suflete¹⁾.

În statistică cei cari vorbesc și sârbește, sau au frecventat școala, sunt trecuți ca sârbi. Preoții în listele pe care le înaintează lunar secției statistice din minister, completează rubrica «naționalitatea» cu cuvintele «ortodoxă» (pravoslavni) sau «sârbă», rare ori îndrăznește vre unul să spună «română». Aceasta o fac chiar preoții români de frică, de oare ce nu este permis unui funcționar să spuie că în Serbia există și Români²⁾.

Profesorul sârb *T. Georgevici* spune în cartea sa «*Printre Românii noștri*» (Kros nașe rumune) următoarele: „Eu știu că mulți dintre «patrioții» noștri vor da din cap cu gravitate citind notițele mele, și vor spune, că sunt un trădător de patrie, fiindcă îndrăznesc să vorbesc despre Românii din Serbia, cari după părerea lor tre-

1) Cf. G. Vălsan, în „România și popoarele balcanice”.

2) Cf. revista *Românismul* No. 4 p. 207—8.

buiesc făgăduiți, ori cel puțin trecuți sub tăcere, căci orice accentuare a românismului în Serbia ar putea duce la o *chestiune românească* în Serbia, care după părerea multora ar fi un pericol amenințător“.

Pentru a se convinge, că numărul *Vlasi-lor* este mult mai mare (peste 300.000), eu i-ași recomanda d-lui Iacșici să facă următoarea socoteală foarte simplă: Se știe adevărat că Românii din Serbia trăiesc în mase compacte. Sunt vreo 140 de localități curat românești, cari n'au nici măcar o singură familie sârbească, afară de funcționari. După statistica sârbească *de acum 15 ani* sunt:

15	sate	cu o populație de	300—500	de locuitori.
38	»	»	»	» 500—1000 »
61	»	»	»	» 1000—2000 »
19	»	»	»	» 2000—3000 »
3	»	»	»	» 4000 »
3	»	»	»	» 5000 »

Adunând numai numărul Românilor din aceste localități pur românești vom căpăta un număr dublu ca al d-lui Iacșici.

Mai sunt încă vreo 85 de localități cu o populație mixtă. În unele din ele erau peste 2000 de Români. Cu puțină bunăvoință din partea Sârbilor s'ar putea constata numărul exact al acestor localități, fiindcă Românii sunt de obicei despărțiți de Sârbi printr'un râu, pârâu sau drum. Chiar și în orașe ei își au cartierul lor propriu «*Vlașca mala*» — (mahalaua românească). — Astfel în capitalele județelor Craina, Timoc și Pojarevaț.)

Satele serbizate de pe valea Moraviei, care, cum spune autorul, se cunosc numai după port că sunt românești, nu sunt luate de loc în socoteală.

2) Față de monumentele istorice romane ca cele din jurul orașului Cladova, față de catacombele de sub satul Prahova unde se spune că a fost cetatea Decebalum pe care Românii au alimentat-o cu apă adusă prin tuburi dela izvorul „Bolboroš“ la o depărtare de vreo 10 km., și față de inscripțiile romane din jurul satului Bor, nimeni nu poate tăgădui, că aceste împrejurimi erau stăpânite de Români, (Cf. Iorga, Weber-Baldamus). Romanii cari au venit mai târziu din Muntenia și Ungaria, (sec. XV, XVIII și XIX), în aceste părți, n'au venit în „Serbia“, de oarece în vremurile acelea nici nu exista un stat sârbesc, ci numai pașalâcuri turcești. Acești Români au dus lupte înverșunate, împreună cu Sârbii și chiar sub conducerea Sâr-

bilor, contra dușmanului comun. Dovezi pentru aceasta avem și în poeziile populare sârbești și românești din acele părți și din acele vremuri.

În schimb Sârbii din Banat au venit din Serbia veche și negăsind nimic ce-ar putea să le amintească că vin în țara strămoșilor lor.

Este evident că din acest punct de vedere pretențiunile României asupra teritoriului românesc din Serbia sunt mai întemeiate decât ale Sârbilor asupra Banatului.

Este adevărat că după formarea statului Sârbesc, Sârbii le-au acordat Românilor toate drepturile politice. Însă aceasta n'a fost vr'o norocire pe ei, căci roadele unei libertăți politice acordate unui popor necivilizat, ca cel sârbesc și românesc de pe atunci, s'au arătat în decadența morală, care a costat foarte mult statul sârbesc și ale cărei consecințe se resimt și astăzi.

În ce privește conștiința națională, mulți Români din Regat cred că noi cei din Serbia suntem «degenerați», cu toate că de multe ori călătorii din Regat au publicat prin jurnale convorbiri cu acești români ale căror sentimente le admiră, tot astfel și limba lor frumoasă și curată. Acești necredincioși ar face mai bine ca înainte de a aduce o jignire așa de gravă fraților lor, să facă o călătorie prin ținuturile românești din Serbia, spre a se convinge, că un popor cu desăvârșire părăsit de frații săi din Regat, și-a putut păstra după lupte inegale de sute de ani și fără nici un fel de instituții culturale naționale, limba sa *clasică*.

Am spus că pe valea Moravei sunt multe sate serbizate de care noi nu mai ținem cont, dar este inexat că numai Români din apropierea Dunărei și-au păstrat limba. Amintesc câteva sate până la o sută km. departe de Dunăre, care vorbesc tot așa de curat românește ca și noi dela Dunăre. D. P. Zlot, Ostreli, Criveli Pârlita (jud. Timoc); Târnaica, Tânda, (jud. Craina); Peresnița, Manasfirită (jud. Morave).

Relațiile comerciale între noi și România au fost slabe, de oarece ni se făceau tot felul de mizerii și din partea Sârbilor și din partea Românilor. După statistica din ultimii ani comerțul României cu Serbia, export și import, abia trece peste un milion de lei! O bună parte din exportul României o constituie sarea (800.000 lei).

Dr. Atanasie Popovici

(Va urma).

...CĂ SUNTEM TOT IN JUG...

„A fost odată—un mare împărat
Ce-avea palatul la apus de soare“...
Spunea, de mult, cu glasul tremurat
Bunicul... „Și domnia peste popoare
Ce locuiau spre cele patru vânturi...

Și mai era un rege, tot pe-atunci,
—Și chiar pe aste plaiuri, spun bătrânii,—
Ce nu vroia să știe de porunci
Și nu răbda în țara lui străinii,
Nici pe 'mpăratul dela soare-apune.

Și-odată oaste mare-a ridicat
Și 'n capul ei s'a pus chiar împăratul,
Veneau, mări, veneau, potop turbat,
Cu zid legat-au Dunărea de-a latul
Cu vulturi de-aur au umplut Carpații!...

Și buciume sunau de prin păduri
Cum regele își aduna oștirea:
Cu creste împănate de securi
Sub cerul blând hura întreaqă firea.
Și zile 'ntregi și nopți întregi luptară,..

Și zice-se că regele trușă
Fiind răpus, ca rob să nu mai cadă,
Să nu'și vadă norodul pătimas
Și-a implântat în inimă o spadă!
Zmerit plângea, aflându-l împăratul..

Și- așa a fost atunci pe ăst pământ,
Și s'au făcut un sânge—spun bătrânii,—
Slăpâni și 'nvinși: un leagăn și-un mormânt;
Și că din ei s'au izvodit Români!
Iar vulturii de aur... sunt ai noștri...

Și când puhoiu veni' a de dușmani
Ne revărsam potop din munte 'n vale.
In noi zvâcnea doar vlaşa de Români...
Dar, jumătatea noastră e de jale:
In doina noastră, Dacii 'și plâng robia!...

Că 'n Doina care plânge din caval
Și 'n albe nopți cu ea suspină satul,
Se zbate sufletul lui Desebal
Că suntem tot in jug la Impăratul...
Când vulturii de aur sunt ai noștri...

LIMBA UNGUREASCĂ—DELA BERLIN LA CONSTANTINOPOL

Ziarele au adus în timpul din urmă știrea că în curând se vor înființa la universitatea din Viena și Berlin, catedre pentru limba, literatura și istoria unghurească. Aceleași ziare ne comunică acum că e vorba ca limba unghurească să se introducă în învățământul secundar din Turcia și în cel superior dela Constantinopol, având să se introducă în acelaș timp și limba turcească în școlile secundare din Ungaria. O singură voce lipsește deci până acum, din acest cvartet atât de sonor: Sofia. Dar timpul e încă înainte și de această surpriză nu vom rămânea lipsiți până la sfârșit. În curând Ungurii vor putea saluta momentul, în care limba lor va răsună dela un capăt la altul al Europei, dela Berlin până la Constantinopol, răspândind cunoștințe bogate asupra vieții și trecutului acestui popor milenar. De pe catedrele atâtor universități va răsună glasul răgușit de entuziasmul cutărui istoric unghur care va proslăvi virtuțile lui Arpad sau ale lui Kossuth în fața credincioșilor aliați ai urmașilor lor....

Și fără voie gândul ne duce la rosturile noastre de acasă, la cei 3 $\frac{1}{2}$ milioane de Români, pentru cari stăpânitorii n'au arătat niciodată nici un fel de sollicitudine. Limba noastră li-a fost totdeauna spin în ochi. După 1868, când ea avea să fie introdusă, pe baza legii, în liceele de stat din teritoriul unghuresc, ea a fost dată pe mâna unor oameni cari nici nu o cunoșteau și cari au izbutit în curând să trezească în elevii români o adevărată scârbă față de ea. După câți-va ani ea a căzut aproape cu totul în desuetudine. Pe unde se mai predă astăzi, ea e mai mult o parodie de limbă românească.

La cele două universități din Ungaria catedrele de limba și literatura română sunt mai mult niște simulacre. Cei doi profesori de limba română: I. Siegescu și Moldovân Gergely sunt niște nulități pe terenul științei, și niște renegați răspingători. *Activitatea lor universitară e o sfidare a culturei neamului nostru.*

De istoria românească în școlile din Ungaria nici vorbă nu e. Ungurii nu ne recunosc un trecut românesc și nu ne dau voie să facem vre-o amintire de el. În toate liceele românești nu se învață nici o pagină de istorie românească, ci exclusiv istorie unghurească. La universitate de asemenea!

Ca o ironie a sorții, în acelaș an cu inaugurarea catedrei de limba și literatura română la Budapesta (1863), se inaugura la universitatea din Turin un curs liber de limba, literatura și istoria Românilor, prin profesorul *Giovenale Vegezzi-Ruscala*. În Ungaria, cu peste trei milioane de Români, nu se putea vorbi despre istoria Românilor, în Italia însă da: și acum istoria unghurilor, cari n'au voit să recunoască nici cel mai elementar drept Românilor de sub stăpânirea lor,—va răsună cu emfază de pe catedrele universităților din Berlin, Viena, Sofia și Constantinopol!

Dacă o fi murit dreptatea istorică.....

Gh. Sima

PAZNICUL

E noapte neagră și-i pustiu văzduhul,
 Doar vântul urlă năruind cărarea...
 Prin gropi de stânci el toarnă fulgi de vifor
 Și 'mbracă 'n giulgiu de vijelie zarea...
 Cetatea cuibărită 'n vârș de munte,
 Cu piept de plumb sfidând singurătatea
 Lși jese 'n noapte visul de mărire,
 Se 'ninde 'n jurul ei pustietatea.
 În codrii din adâncuri urlă lupii
 Și-și tângue lipsirea lor departe,
 Răsună fioros strigarea tristă...
 Atâtea glasuri strigă carne, moarte...
 E ora cea târzie când pământul
 Și sufletele-și dorm hodina lor...
 Flămânzii, osteniții steigă pâine
 Și numai ei nu pot dormi de dor.
 La ușa cetății, ea o umbră
 Stă paznicul cu spada 'n mâni' veghiază.
 În depărtări gem gurile de tunuri,
 Și fulgii cad și viforul turbează...
 Și străjue soldatul 'n noaptea oarbă,
 El singur până mâine, pân' la moarte
 Departe-i de căsuța dela Șebeș
 Departe-i de părinți, de frați departe.
 Dușmanii de-ar veni să-l impresoare,
 S'ar frânge spada lui și-ar duce peste
 Martirilor din văile durerii,
 Că brajii cad și umbră nu mai este.
 E-o datorie sfântă—o simți cum crește
 Pe rugul jurământului făcut,
 Și totuși, steagu-l coborât, vezi bine,
 Altarul e sfărmat, și-au început
 Să se cutremure și stemele pe frunte,
 Și genele bătrâne se ridică:
 — Aiu, ce s'aude 'n noaptea răzburării?
 Cine-a strigat în sala pliu' de frică?
 Un vis a fulgerat, e din Gomoră,
 Ascultă-l că te cheamă, împărate!
 Ți-i tronul șintuit de spade rupte,
 Pășești prin cranii, sânt blesteme toate...
 Dar într'o zi s'or desveli martirii
 Din giulgiul morșii și-or veni la tine,
 Și s'or pleca în fața ta supușii,
 Și-or năvăli sărmanii, să se 'nehine...
 Și ea să-și pună și mai mult credința,
 În slujba bunățății tale sfinte,
 Ți-or oferi o cruce necioplită,
 Cu care vor să iasă din morminte...
 Lucește plumbul zorilor de iarnă,
 S'a potolit și oarba vijelie,
 Străjerul răsturnat în fulgii proaspeți
 A adormit, și doarme pe vecie...
 Cu mâinile pe spadă înceștate,
 A 'ncremenit sub flamuri blestemate:
 O țară-i rupe din obrași și urlă...
 Ospăș de carne roabă, împărate!...

CRONICA

Politice și Culturale.

„*Prizonierii de la Verdun*“. — În numărul său dela 15 Martie, „*Gazette des Ardennes*“, ziar nemțese scris în franțuzește și care se răspândește gratuit în toate părțile lumii, (la noi în țară îl primesc toți funcționarii superiori, militarii înalți, deputații și senatorii etc.) anunță publicarea listelor de prizonieri făcuți în fața Verdun-ului, spune „*La guerre mondiale*“.

„Începem astăzi—serie *Gazette des Ardennes*—publicarea listelor celor 26.500 de prizonieri făcuți până acum în ultimele lupte făcute la Nord de Verdun.

„Această listă, pe care o vom continua pe măsură ce ne vor parveni numele de la diversele lagăre, va fi desmințirea cea mai bună ce se va putea opune negațiilor franceze, care încearcă, ca de obicei, să arunce îndoială asupra numărului de prizonieri făcuți de trupele germane“.

Or, primul nume al acestei liste este: de la Baume, Raymond, Epernay (Marne, căpit. dragoni 9). Acest ofițer a fost în realitate făcut prizonier la începutul lui Sept. 1914 lângă Aisne.

Raymond-Henri-Joseph de Rocher de la Baume du Puy Montbain, născut la Garde-Adhémar (Drâne) și căpitan-instructor la reg. 9 dragoni, este bine cunoscut de toate agențiile de găsirea prizonierilor. Trecut ca dispărut la începutul lui Sept. 1914 a fost reclamat în zădar mai mult de un an de zile. Decodată apără numele său pe listele oficiale germane dela 3 Febr. 1916 ca prizonier în lagărul de la Laon 1), fără indicația locului și datei prinderii lui.

La 5 Febr. 1916 listele oficiale îl menționează a doua oară cu mai multă precizie, dacă nu și cu exactitate: de la Baume, Raymond, căpitan, 9 dragoni, născut la Garde, domiciliat în Epernay, făcut prizonier la 18/12/315 la Festieux (Aisne), internat în lagărul de la Gütersloh.²⁾

Data de 18 Dec. 1915 este evident fictivă, și de sigur, că nici o luptă nu a putut să aibă loc la Festieux, aproape de Laon, mai mult de 10 km. departe de actualul front, decât anterior bătăliei de pe Marna.

În sfârșit la 1 Martie 1916 numele căp. de la Baume reapare în listele oficiale germane ca transferat de la etapa 85, la lagărul de la Wahn 3) detaliu vizibil anterior celui precedent, Wahn fiind un lagăr pasager (de triaj) pe unde trec toți prizonierii venind din departamentele invadate.

1) Pag. 33453: de la Baume, François (sic, pentru Français ?). căp. 9 dragoni, Aufenthaltsort: Gefangenenlager. Laon.

2) Pag. 33785: de la Baume, Raymond, căpitan, 9 Dragoni, Gefangen 18.12.15 Festieux (Aisne), Din Epernay, născut: La Garde Aufenthaltsort: Gütersloh.

3) Pag. 34665: 312: de la Baume (sic), François (sic) căp. 9 Dragoni, Gefangenenlager Wahn (Etap. No. 85).

În privința celorlalte 393 din nume publicate în acelaș număr aș sus zisului ziar, ea fiind prizonieri făcuți în fața Verdun-ului, se pare, că s'a întrebuițat acelaș procedeu ca eu căp. de la Baume. Astfel primii 9 prizonieri conduși la Hammelburg au fost prinși în regiunea „Conflans” și „Deux-Ponts” între 19-24 Febr., iar primele 20 nume din lista Wahn aparțin unor prizonieri sosiți la Wahn în Ianuarie, venind de la Hirson⁴⁾.

Criee comentarasupra exactității informațiilor nemțești e de prisos.

Cine mai face literatură în Ardeal. — Un fapt poate caracteristic pentru viața publică din Ardeal. Sumarul primului număr din noua revistă „Pagini literare” arată că aproape toată literatura ce se mai face dincolo e scrisă de preoți. Colaboratorii noiei reviste sânt: Părintele Ion Agârbiceanu, protopopul I. Lupaș, preoții-profesori Al. Ciura, Diacor Stanciu și Ion Broșu. Scriitorii mireni parte au căzut în război (ca Al. Bogdan, Avram Sădeanu etc.) parte au trecut în România, ca d. O. Goga și alții. Unicul poet mirean care mai colaborează la „Pagini literare” e Aron Cotruș care se află mobilizat la Praga pentru a fi trimis în front—pe urma lui Al. Bogdan...

„România viitoare.—Excelentul confrate din Ploești publică un articol elogios, poate prea elogios, pentru revista noastră. Autorul d. O. Boreea spune că „Rostul *Tribunei* e bun, apariția ei de mai bine de un an aici e binevenită, folositoare în timpurile de față, când conștiințele opiniei publice din Regat înclină în două părți, când noi refugiații sântem la cheremul atâtor altor ziare și când se discută cu atâta vehemență *Ardeaul*”. Mulțămim autorului și d-lui D. Munteanu-Râmnic directorul „României viitoare”. E-un îndemn care ne bucură și ne încurajează, căci vine din gânduri bune și curate, ca și ziarul în care s'a tipărit.

„Manasse”, Drama lui Ronetti-Roman nu are noroc.

Un teatru din București hotărâse să puie din nou pe afiș piesa care odinioară provocase protestări atât de furtunoase. Sâmbătă 19 Martie însă, în seara reprezentației, una din artiste care susținea un rol principal s'a îmbolnăvit subit și cortina, abia ridicată, a trebuit să se coboare.

În locul lui *Manasse* s'a reprezentat o dramă de Capus.

„Scriitorii români” se intitulează o publicațiune săptămânală (nu revistă, cum se crezuse greșit) ce-a început să apară supt îngrijirea d-lui Vlahuță. Primul număr cuprinde „Norocul dracului”, „Baniul” și „Două lacrimi” de Delaurancea. Numele directorului acestei publicațiuni e o cheazășie că ea va fi îngrijită cu competență și cu siguranța unui gust literar ales.

⁴⁾ Lista de la 5 Febr. pag. 33793 și următoarele.

Politica României. — D-l I. Ursu, profesor la universitatea din Iași, a publicat sub acest titlu o foarte documentată cercetare diplomatică asupra politicii României dela 1871 încoace, în care arată, mai ales, atitudinea perversă a Austriei, conchizând că România e dator să se mărească astăzi cu cea mai importantă parte de pământ românesc, care e Ardealul. „Ocuparea țărilor românești de peste Carpați și Molna—încheie d-l Ursu—ar da României nu numai granițele firești, dar i-ar adăoga o viață intensă românească, un suflet pronunțat românesc, o concepție de viață apuseană, o rasă sănătoasă și o democrație adevărată. Noi vom cuceri Ardealul cu Armeele, Heldenii ne vor cuceri cu sufletul și vor impune o viață de stat adevărată, care va avea ca bază interesele reale ale țării, sprijinite pe o democrație adevărată. De abia atunci se va putea spune că România e fondată”.

Recomandăm cititorilor noștri broșura d-lui Ursu.

Un glas din alte timpuri. — Cunoscutul scriitor politic și deputat socialist austriac Dr. Karl Renner publică o broșură sub titlul „Oesterreichs Erneuerung”. Războiul de acum va aduce, după meritosul scriitor austriac, înnoirea Austriei prin transformarea ei într'un stat federal cu autonomii naționale foarte largi. Pentru noi asemenea visări naive sânt un glas din alte vremuri.

Un organism putred nu se va putea înnoi prin război, dacă în timpuri de pace oțioasă s'a dovedit absolut incapabil de transformare. În război nu rezistă de cât corpurile sănătoase, călîndu-se prin sforțările noi la cari sânt supuse.

Pentru bolnavi nu există decât oblojelile sau, dacă vor să se sinucidă, focul unei bătălii. Austria și-a ales această a doua posibilitate. Ea trebuie să-și aștepte moartea pe care și-a ales-o.

Teatrul Național pentru orfelinatul din Sibiu. — În zilele de 22 și 24 Martie Teatrul Național din București va da două reprezentații ale căror încasări vor fi destinate pentru orfelinatul din Sibiu. Această faptă laudabilă nu ar putea ea să fie imitată și de teatrele similare din Craiova și Iași?

Invățăminte din trecut și pătani din viitor. — Păr. Dr. I. Lupaș a publicat în N-rii 59—60 ai gazetei Transilvaniei două articole asupra alegerilor episcopilor și mitropolișilor ortodocși din vremurile mai vechi și până la ultima alegere de mitropolișii 1893. Încheierea articolelor o forma niște păreri în care păr. Lupaș arăta condițiile morale în cari trebui să se săvârșească alegerea din acest an de mitropolișii la Sibiu. Dar cenzura ungurească a șters întreg sfârșitul articolului, în semn că alegerea aceasta e treaba contelui Tisza, iar nu a nemernicilor de popi valahi. Aceștia vor trebui ingenușiași după obiceiul vechiu, în fața nemeșilor unguri atot puternici!

Catedră maghiară în Constantinopol.—Guvernul otoman a instituit la universitatea din Constantinopol o catedră ordinară pentru limba și etnografia maghiară la care a denumit pe Dr. Mészáros Gyula. Guvernul maghiar a întemeiat la Constantinopol o instituțiune științifică, unde tinerii maghiari pot urma explorări științifice în ori-ce direcțiuni. Din gazeta „Transilvaniei“.

Încă o gazetă românească oprită.—Ministerul de interne ungar, după ce a interzis apariția „Românului“ de la Arad, a luat aceeași măsură și față de organul popular al Comitetului național român, interzicând și apariția gazetei săptămânale „Poporul român“.

În astfel de împrejurări e ușor de înțeles ce și cum mai pot scrie pușinele foi românești cari continuă să apară.

O revistă literară în Transilvania.—În zilele din urmă a apărut la Arad o revistă românească sub titlul *Pagini literare*, revistă românească în jurul căreia s'au grupat toți acei pușini scriitori ardeleni, cari în cursul războiului n'au trecut la cele etene, s'au cel puțin în România. Revista nu ni-ă sosit, așa că o cunoaștem abia din anunțul pe care-l cetim în „Gazeta Transilvaniei“.

Contele Tisza—directorul bisericii românești din Ungaria.—În anul trecut ar fi trebuit să se facă conform „statului organic“ al bisericii ortodoxe române din Ungaria, alegeri de deputat pe câte trei ani, pe seama sinoadelor eparhiale și pe seama congresului național-bisericesc, dar considerând că cei mai mulți alegători erau în războiu și că lumea credea că până 1916 războiul se va termina, nu s'au mai făcut alegeri noi. (afară de arhidieceză și de dioceza Aradului). Întâmplându-se să moară în timpul din urmă mitropolitul Meșianu, și trebuind să se întru-noască neapărat congresul electoral, pentru care se cere din arhidieceză un număr dublu de deputați, s'au luat măsuri ca să se știe alegerile pentru congres, și pentru sinodul diecezan din Caransebeș.

Totdeauna aceste alegeri s'au făcut precum aveau interesele românești, de data aceasta le-a luat însă în mână contele Tisza. Prin organele lui el a luat măsuri ca să fie aleși deputați bisericești numai oameni în care are el încredere. Astfel în Banat au fost trântiți toți conducătorii români în frunte cu Dr. V. Branisa, St. Petrovici, Dr. Gh. Dobrin, alegându-se aproape numai notari comunali și funcționari de stat, cari habar n'au de treburile bisericești, cari n'au însemnat niciodată nimic în viața românească și cari singura calitate de a fi la dispoziția marelui filoromân de la Budapesta, contele Tisza.

După informațiunile noastre pe cari le deținem din isvor de absolută încredere, presiunea de sus e generală și ea se manifestă prin interpretarea că cine nu votează pe candidatul administrației ci pe candidatul român dovedește că ține cu România,—toți aceștia și „trădători de patrie“ vor avea aceeaș soartă ca preoții și intelectualii sârbi din Banat, cari au fost spânzurați cu zecile în cursul acestui războiu...

Cu astfel de mijloace în astfel de timpuri nu i-a fost greu contelui Tisza să devie pentru moment, dictator al bisericii românești și să-și impue pe candidatul său V. Mangra la scaunul de mitropolit, vom reveni încă asupra acestei mari chestiuni.

Suntem nebuni!—D-l P. Locusteanu, subdirectorul Teatrului Național din București și autor al volumului intitulat «Suntem nebuni», dorind, probabil, să dea și o dovadă directă despre îndreptarea titlului acestui volum al d-sale, ne-a surprins în zilele acestea cu o revistă pe care a încercat să o publice la București sub titlul de „Ziarul meu“, (probabil vr'o remiscență a revistei d-lui Macedonsky: „Cuvântul meu“ apărută acum câteva luni). D-l subdirector al Teatrului Național vrând să arate motivele cari l-au determinat să scoată o nouă revistă a d-sale, scrie următoarele cuvinte, pe cari desigur că istoricul de mai târziu al vremilor de astăzi, le va releva ca un document istoric: „Suntem un popor de nedisciplinați, —poate cel mai nedisciplinat,—materialmente ca și moralmente. Să facem ce vrem, e singura noastră ambiție. Libertatea fără nici-o rezervă a fost cel dintâi pretext ca să ne credem civilizați, în viața socială; libertatea fără niciun frâu e cea dintâi și uneori singura condiție pe care o revendicăm ca să putem dovedi că avem talent—in literatură.

De aceea'am vrut să fiu și eu liber cu speranța că voi deveni poate cu vremea, și... talentat. Ei, ce vreți? Sunt Român și nu mă pot desolidariza de restul conaționalilor mei...

Și, mai departe: În „Ziarul meu“ am să scriu tot ce-mi va trece prin cap. „Multe prostii o să mai cuprindă atunci“—sa va gândi batjocoritor vre-un cititor sau cititoare.

— Desigur că multe!—li răspund fără să mă știesc. Dar pentru oamenii inteligenți, ce poate fi mai interesant ca prostia omenească sub diferitele ei aspecte? Și cum sper că această revistă să nu fie citită decât de oameni inteligenți vedeți ce material bogat vor găsi aceștia în paginile ei!

Din parte-ne credem că ziarul d-lui Locusteanu va face reale servicii nu numai istoricilor literari și politici de mai târziu, ci și cercetătorilor de azi pe terenul patologiei, în atenția cărora îl și recomandăm cu toată stăruința.

D-l Locusteanu are dreptate.—Suntem nebuni!

POȘTA REDACȚIEI

Unui colaborator.—D-ta scrii că „nici nu e nevoie de războiu cu Germania. Noi românii nu avem nimic cu ea, noi cerem să se afirme dreptul nostru față de Austro-Ungaria și aceasta credem că nici Germania nu ne-o poate lua în nume de rău. Eu cred că nici Germania nu ne va sta împotriva când am încerca alipirea Ardealului. Fals, fundamental fals. Nu putem să ne ridicăm înde-ajuns împotriva acestei legende absolut greșite și mincinoase a binevoienței germane. Mai întâi, este cert că cu concesiuni mult mai mici decât cele teritoriale Germania putea să câștige înainte de război colaborarea României. Se pare că nu a putut. Atunci ce folos puteam să avem din bunăvoința ei pur platonice? Și dacă înainte de război am putut să credem în bunăvoința germană, războiul a distrus și această legendă. Germania e legată în mod indisolubil de Ungaria și aceasta din urmă dictează în monarhia dunăreană în mod despotice sub auspiciile Germaniei. Românii sânt măcelăriți, școlile închise, presa sugrumată și tot sub patronajul ei se fortifică Ardealul, plin astăzi de muniții, de tunuri și automobile militare, germane, conduse de ofițeri și soldați germani. Nu ar fi o naivitate de a se vorbi de bunăvoința Germaniei?

CĂRȚI ȘI REVISTE PRIMITE LA REDACȚIE :

Drepturile femeii an. II N-r 2. apare lunar sub direcțiunea d-nei Eugenia de Reuss Janculescu. Red. și adm.: Str. Radu-Vodă 27, București. Abonamentul anual lei 12,50.

Revista Științelor Veterinare an. I N-r 1. Apare lunar. Red. și adm. Galați. Abonamentul anual 6 lei.

„*Curierul Liceului*“. An. IX N-r 8 și 9. Publicație școlară, Ploiești.

„*Ramuri*“. An. I N-r 5. Revistă politică săptămânală, Red. și Adm. Craiova, Liceului 5. Abonamentul anual 10 lei.

„*România Viitoare*“. Ziar săptămânal, Ploiești. An. II, N-r 29 și 30.

Națiunea. An. N-r 2. Ziar săptămânal Focșani. Abon. anual 6 lei.

„*Unirea*“. An. V N-r 10. Ziar săptămânal, Iași. Abon. anual 5 lei.

„*Glasul Argeșului*“. An. III N-r 23. Ziar săptămânal. Pitești. Abon. anual 3 lei.

„*Vestala*“. An. I N-r 4—5, Revistă lunară. R.-Rărat. Abon. anual 3 lei.

Revista Idealistă. An. XIV N-r 2. Revistă lunară, Red. și Adm. București, Calea Victoriei 308.

Dr. Petru Barbu: Școala modernă și religiunea la noi. Caransebeș 1916. 24 pg. 30 bani.

I. Ursu: Politica României. (Extras din Revista Neamului). Iași 1916. 19 pg. 50 bani.

I. Gr. Perifeanu: Din alte zări. Poezii și poeme. Traduceri în versuri precedate de biografia și portretul autorilor. București. Edit. C. Sfetea. Venitul se imparte refugiaților ardeleni.

Victor Anestin: Povestea științei, în bibliotecă societății „Steaua“. N-r 46. 20 bani.

Profesor *N. I. Apostolescu*: Istoria literaturii române moderne II. Bibl. Steaua N-r 45. 20 bani.

Atragem atențiunea colaboratorilor și prietenilor noștri, că redacția revistei „Tribuna“ s'a mutat în Str. Grațioasă 13.

Deci, începând cu numărul acesta, toate cărțile, revistele, manuscrisele și scrisorile, cari privesc redacția „Tribunei“, să se adreseze la: București, Str. Grațioasă 13.

Pentru abonații „Tribunei“.—*Implinindu-se un an dela apariția revistei noastre, rugăm pe toți abonații noștri să binevoiască a ne trimite abonamentul fără întârziere.*

Aceia dintre on. abonați cari nu vor să ne trimită abonamentul prin poștă, îl pot plăti la mâna incasatorului nostru, d. Dem. Ionescu-Cerbureanu care se va prezenta în persoană sau printr'un încredințat al său.

On. abonați au tot dreptul de a prelinde incasatorului să umple chitanța de plată și contrachitanța în prezența lor.

LIBRĂRIA PAVEL SURU

85 — Calea Victoriei — 85
(vis-a-vis de Biserica Albă)

Are două secții:

I) **Librăria proprie zisă**, cuprinzând tot felul de cărți române și streine și în special de cuprins religios; tot felul de rechizite școlare. Librăria se însărcinează a procura orice carte română sau străină i s'ar cere. Autorii de cărți religioase sunt rugați să trimită librării operele lor spre a fi vândute.

II) **Secția cultului** conținând: vesminte bisericesti, candelă, potire, discuri, cădelnițe, icoane de tot felul simple și îmbrăcate și tot felul de obiecte bisericesti făcute din stofele și metalele cele mai fine. Prețurile mai avantajoase ca oriunde.

A apărut: al University Library Cluj

ATACUL însemnările din războiu
ale unui soldat român din
armata Austro-Ungară

de **Cassian R. Munteanu**

Prețul lei 1.50. — A se cere la toate librăriile din țară.

Abonați, citiți și răspândiți

„LIBERTATEA“ (DIN ARDEAL)

Cea mai bună gazetă pentru popor

Redactată de Părintele **I. MOȚA** (din Orăștie).

— Redacția și Administrația: București, Str. Fântânei 100. —

Abonamentul foii „Libertatea”, cu adaosul ei literar. Foaia interesantă la un loc,
este: lei 6 pe an, lei 3 pe 1/2 an.

Toate cererile de abonament, schimbările de adrese, reclamații asupra numerilor neprimite, plata abonamentelor se vor face la Administrația revistei: Craiova, Tipografia „Ramuri”, Str. Liceului No. 5.

ABONAMENTUL :

1 an — 10 lei

|

6 luni — 5 lei